

widzieć i poznać tylko łuk, zawarty między dwoma wiadomymi, ale którego granice rozszerzamy przez każde odkrycie, przez każdy krok postępowy. Celem wiedzy i każdej postaci postępu jest przedłużyć ten łuk, rozszerzając kąt C A D, który nazwałbym kątem postępu, a który dokładnie mierzy wzmaganie się możliwości ludzkich.

Drugi szemat przedstawia sposób, w jaki rozwija się postępowanie anatomicznie, to jest przedstawia graficznie to, co oddawna nazywa się podziałem pracy. Pierwoszcza (postać pierwsza i najprostsza wszystkich organizmów) jest dla nas przynajmniej i w stanie czynnym umiejętnością jedynym organem, który spełnia wszystkie czynności życiowe, który żyje i rozmnaża się, który porusza się i czuje. Z tej protoplazmy przeszedłszy do człowieka, który dla nas przedstawia organizm najdoskonalszy, najwięcej postępowy, o ile nam wiadomo, znajdujemy setki i tysiące nowych organów, które spełniają, każdy dla siebie, czynność odmienną i przez to udoskonalają życie. Skoro dotyk staje się smakiem, powonieniem, słuchem i wzrokiem, jedyne i zmieszane czucie protoplazmy rozpada się na tyleż czuć, które ułatwiają nam poznanie nowych przymiotów materii, które nas wprowadzają w nową z nią styczność i dają nam możność kierować i przemieniać materią w nowy i niespodziewany sposób. Każdy pień, który wypuszcza gałęzie i każda gałąź, która wydaje gałązki pociąga za sobą nową funkcję, która jest podziałem pracy, która jest krokiem naprzód, która jest prawdziwym postępowaniem.

(Dok. nastąpi.)

DZIAŁ LITERACKI.

SYZYF.

Od wieków brzemień, jak zagadkę bytu,
Wytacza z ciemnych głębin na wyżyny,
Gdzie płonie gwiazda słońca u zenitu,
Od wieków musi wracać się w głębiny,
Po skałę wiecznie strącaną ze szczytu
Przez gniewnych bogów słonecznej krainy.

W oczach ma przepaść niezgłębioną skargi,
W ponurej twarzy pomnik swoich dzieł,
Spiekle — milczeniem swym wymowne wargi,
Bary zgniecione trudem lat koleji;
Z posępnym losem nie idzie w zatargi,
Bo stracił nawet nadzieję nadziei.

Gdzie tylko ziemię porył swym brzemieniem,
I polał potem, tam głuche pustynie
Zawrzały życia dziejowym strumieniem:
Porosły łąny na dzikiej krainie,
Runęły puszcze z prawiekowym cieniem
I wstały grody, pałace, świątynie.

I z jego potu wzrosło plemię tłumne,
Podbiło ziemię, wstrzymało bieg słońca
Prometeuszów plemię harde, dumne!
On — na szczyt wtaacza jarzmo swe bez końca,
Rachując wieki kładące się w trumnę
I groby wolnych pokoleń tysiąca.

Biedny Syzyfie! ty chamie wzgardzony,
Zacóż cię bóstwa wgniotły w los niedoli,
Byś władcom spiętrzał piramidy, trony,
Ikarów rasę skrzydlił — syn niewoli —
Byś ludy karmił sam wiecznie zgłodzony,
Byś czuł dwa razy, co innych raz boli?

O biedny chamie! kryj łzy pod powieką,
Dźwigaj swą skałę i zdeptuj te góry,
Póki z twym potem w równie nie rozciekają;
Wtedy praojce dziejów i kultury,
Ludy twą skałę w Panteon zawleką
A pamięć twoją obleką w marmury.

Franciszek Henryk Nowicki.

MORITURIS.

Starcy! w pochmurnej jesieni żywota
Wy ręce łamiąc nad nieweszytym siewem,
A zatrzasnąwszy głuche duszy wrota
Przed każdym świeższym stolecia powiewem
Gdy nas z gniazd ciasnych rwie ból i tęsknota
W drogę łabędzim żegnacie nas śpiewem,
Skargą pokoleń schodzących ze świata:
Na skrzydłach szału dokąd młódz ta wzlata?

Któż pyta źródeł dokąd pójdzie rzeka,
Gdy nurt wezbrawszy wiosną na uboczu
Z duszących kotłisk przez tamy ucieka?
Któż pyta młodzi dokąd zniknie z oczu,
Kiedy wysnioną swobody daleką
Ścianą zalewu spina się w przeźroczo?
O patrzcie starcy na niebo stóleci:
Erynja wieku z pochodnią tam leci!

Tam wszechpotężna zawisa dłoń czasu,
Wskazówki rusza na dziejów zegarze,
I wam godzinę wybija wywczasu,
I zwala kultów przeżytych ołtarze —
Łoskotem siekier wśród tradycyi lasu
Przeraża wasze zasępięte twarze —
Próżno w tym borze czynicie zasięki!
Wiek nie naprawi, co popsuli wieki!

Gdy zaśniedziały wasze piękne blizny
Pytacie, dokąd młódz leci szalona? —
Dokąd my lecimy? — Ha, z myśli zgnilizny
Szukając czystszych oddechów dla łona,
Z starej do nowej my lecimy ojczyzny,
Co w spracowane chwyci nas ramiona
Świat budujące przez wieków dziesiątek —
Trup pada, wstają miljarde żyjątek!!

Andrzej Niemojewski.